

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Inspiromat 6

Spolupráce s rodiči

listopad 2017

Přestože se může zdát, že rodiče nejsou odborníci v oblasti vzdělávání, je jejich role při vzdělávání dětí a žáků velmi důležitá a nezastupitelná. Je samozřejmě jednodušší pracovat bez přímé účasti rodičů, existuje zde ale riziko následného odporu rodičů proti navrženým aktivitám. Samozřejmě hovoříme o rodičích, kteří mají zájem jak o své děti, tak o dění ve školách.

Nejdůležitější je zapojování rodičů v průběhu základního vzdělávání dětí.

První stupeň základního vzdělávání je z hlediska vývoje žáků velmi významný a výchovně pedagogický, didakticky specifický stupeň vzdělávání. Zprostředkovává žákům především přechod z režimově volnějšiho a příznivějšího rodinného života a předškolního vzdělávání do systematického povinného vzdělávání. Vstup do základního vzdělávání patří k nejnáročnějším obdobím, s nimiž se musí člověk ve svém životě vyrovnávat. Přináší časové a režimové změny, jiný a pravidelnější způsob práce, nové prostředí, lidi a vztahy, změny ve stravovacím, pitném či pohybovém režimu. Žáci by neměli být formováni podle unifikovaného modelu. Každý z nich má nárok na individuální tempo, možnost chybování a nalézání, hodnocení podle individuální změny v učení i socializaci, na prostor pro individuální projev a názor, pro vzájemnou komunikaci, uspokojování fyziologických potřeb, potřeb bezpečí, jistoty, citu, sounáležitosti, sebedůvěry a seberealizace.

Druhý stupeň základního vzdělávání ukončuje základní (povinné) vzdělávání. Náročnost druhého stupně vyplývá z výrazných hormonálních, tělesných, psychických a osobnostních změn žáků v období puberty, které nastupují dříve než u minulých generací. Tyto změny se projevují především ve zvýraznění individuálních rozdílů mezi žáky – ve snaze projevit vlastní identitu, odlišit se od druhých, ve velké kolísavosti výkonů, pracovní i životní aktivity, zájmů, citů a nálad, názorů a stanovisek, ve velké kritičnosti vůči dospělým a jejich světu, v rozporném hodnocení sebe sama, svých možností a představ o budoucnosti a budoucím povolání. Výrazným rysem tohoto období je také odmítání ověřených pravd a snaha prožít všechno na vlastní kůži. Všechny tyto polarities se propojují s vývojovými skoky či stagnacemi a mohou být jak hnacím motorem společné práce, tak její brzdou. Při vhodném způsobu práce, založeném na respektování individuálních předpokladů a toleranci ke kvalitám druhých, je však tato rozrušenost a vzájemné ovlivňování členů přirozené populační skupiny základem pro přirozený rozvoj všech – pro poznání života v různých situacích a vztazích, zvládnutí konfliktů a řešení problémů.

Hlavní důvody pro zapojení rodičů:

- Rodiče jsou zodpovědní za celkový vývoj dítěte, musí být s postupy ve školách seznámeni, aby vnímali případné změny jako potřebné, nutné pro uplatnění jejich dítěte v životě.
- Rodiče jsou často sami vzdělavatelé, případně pracují ve firmách, které jsou největšími zaměstnavateli v daném území, mají tedy dostatek informací přímo z praxe o uplatnitelnosti na trhu práce. Rodič tedy není pouze rodičem, ale také zaměstnancem nebo i zaměstnavatelem se zkušenostmi a znalostmi, které jsou pro vzdělávání důležité.
- Rodiče mohou být těmi, kdo motivují děti/žáky k přijímání změn, vzdělávacích postupů a mají zájem o rozvoj kompetencí ve školách.
- Rodiče jsou informováni o plánovaných aktivitách, jsou s nimi seznámeni dříve, než dojde k jejich realizaci, a díky tomu se sníží riziko následného odporu vůči „novým pořádkům“. Pedagogové nevychovájí, nýbrž POUZE vzdělávají – rodiče mohou funkci učitele špatně chápat.

ZPŮSOBY ZAPOJENÍ RODIČŮ

Rodiče dětí a žáků, především ti aktivní (např. členové rodičovských sdružení, rodiče žáků, kteří jsou aktivní v rámci komunikace s pedagogickým sborem) se zájmem o kvalitu vzdělávání, se mohou podílet na realizaci MAP jako členové vzniklého Partnerství.

Rodiče mohou být účastni:

- v Řídicím výboru;
- v pracovních skupinách;
- různých forem komunitního projednávání (veřejné workshopy, připomínkování některých výstupů apod.).

Aktivní rodič může dále pomoci vyhledávat další potenciálně aktivní rodiče nebo oslovovat rodiče neaktivní. Účinnost je vyšší v případě, že rodičům bude jednoduše a srozumitelně vysvětleno, proč je důležité, aby se nad rozvojem školy zamysleli. K tomu je třeba spolupráce dalších subjektů Partnerství, např.:

- Rady školy – je dobré využít členy Rady školy, kteří už tím, že jsou členy, vyjádřili zájem o dění ve škole.
- Sdružení rodičů a přátel školy (formální spolek).
- Neformálních skupin působících na školách – na některých školách existují neformální skupiny, které realizují různé akce společně se zástupci škol.
- Učitele/učitelů, kteří jsou na rodičovské dovolené.
- Žáků, studentů (členové žakovských parlamentů a dalších i neformálních sdružení).

V případě nezájmu o některou z forem aktivního zapojení jsou rodiče informováni alespoň o realizaci a výstupech MAP v rámci konzultačního procesu.

Jak rodiče zapojit

a) Přímé oslovování

- Seznamy a adresáře rodin – základní nástroj pro aktivní komunikaci, adresáře slouží výhradně pro potřeby komunikace v rámci přímého oslovování a nejsou dále nijak šířeny ani zveřejňovány. Na základě dalšího průzkumu realizačního týmu jsou adresáře rozděleny na aktivní členy (ti jsou dále rozděleni podle způsobu zapojení – ŘV, pracovní skupiny apod.) a ostatní, kteří budou o aktivitách a výstupech pouze informováni v rámci konzultačního procesu.
- Elektronická komunikace – nejfrekventovanější, nejpřehlednější a velmi efektivní způsob komunikace. Prostřednictvím e-mailu jsou zasílány veškeré informace, pozvánky, dokumenty k připomínkám, probíhají tak jednodušší konzultace. E-mailem zasílají členové Partnerství různé dotazy, náměty vztahující se k projektu. E-mailem, případně prostřednictvím Google dotazníků, probíhá přihlašování na realizované akce. Prostřednictvím elektronické komunikace také probíhají stručné konzultace mezi realizačním týmem.

- Telefonický kontakt.

- Internet, sociální sítě – veškeré informace jsou zveřejňovány na webu projektu, popřípadě každé školy (pozvánky na veřejná setkání, workshopy, aktuality), prostřednictvím sociálních sítí dochází k propagaci veřejných aktivit, lze položit dotazy, zasílat náměty a připomínky realizačnímu týmu.

b) Dotazníky

c) Propagační materiály, letáky – vyhledávání zájemců o spolupráci

INSPIRACE ZE ZAHRANIČÍ

Jako příklad toho, že spolupráce s rodiči funguje, použijeme inspiraci ze zahraničí. Do určité míry je ale taková spolupráce již funkční i v České republice a českém školství. Např. Základní škola Uherské Hradiště, ulice Za Alejí, ve své Konceptci strategického rozvoje školy 2012-2018 pod bodem j) uvádí:

„j) Spolupráce s rodiči je na nadstandardní úrovni díky tradičním akcím, jakou jsou Akademie, vánoční jarmark, třídní schůzky formou tripartity. Spolupráce již začíná před vstupem dětí do I. ročníku – adaptační pobyt předškoláků, akce před zápisem, dvoudenní zápis do I. ročníku, velmi dobrá komunikace.“

Dalším příkladem dobré praxe může být ZŠ Londýnská v Praze. V oblasti podpory kariérového poradenství realizuje aktivitu „Akce kulový blesk“ (zapojení dětí do reálných pracovních pozic rodičů v rámci projektových dní, rotace po pracovištích) viz. <https://www.youtube.com/watch?v=5VnGiDgezic>.

Uvedené příklady mohou být inspirací pro návrhy aktivit škol a aktivit spolupráce v rámci rozvoje a aktualizace Místního akčního plánu i pro následnou realizaci těchto aktivit, včetně hledání možných zdrojů na jejich financování.

Family-school-community partnerships

Podle největší americké národní odborné vzdělávací organizace NEA (*National Education Association*) si každý žák zaslouží chodit do kvalitní veřejné školy. Rozhodující pro úspěch žáků je **rovnocenné partnerství mezi pedagogy, rodiči a komunitou**, ve které žijí. Taktikou pro vytvoření takových efektivních partnerství je **10 strategií**, které jsou základem pro budování úspěšných vztahů.

Do těchto aktivit se zapojuje veškerý personál školy (od pedagogů a administrativních pracovníků v kanceláři přes kuchaře ve školní jídelně až po školníka či řidiče školního autobusu).

To znamená, že nejen pedagogové pomáhají vytvářet a udržovat základní partnerství s komunitou. Asociace věří, že rodina, škola a komunita jsou zásadně a pozitivně propojeny.

Pod pojmem **rodiče a rodina** se rozumí jakýkoliv člen rodiny, zákonný zástupce nebo jiný dospělý působící v rodičovské roli.

V místních komunitách po celé zemi členové a představitelé asociace NEA úzce spolupracují s rodiči, rodinami a ostatními členy komunity s cílem odstranit nedostatky ve školách a ve vzdělávání, zkvalitnit školy a vytvořit pozitivní vztahy mezi školami a komunitou. Partnerství se šíří po celé zemi a stává se národním modelem.

Efektivní partnerství mezi rodinou, školou a komunitou je zaměřené na pokrok ve vzdělávání žáků.

10 strategických klíčů pro efektivní a fungující partnerství

Strategie a přístupy, které určují směr programu a – jak se ukazuje – jsou rozhodující pro úspěch programu:

1. Dohoda o základních hodnotách

Na začátku je nutné vyčlenit dostatek času na zamyšlení a společnou diskuzi o tom, v co účastníci věří a proč si myslí, že jejich úsilí bude fungovat. Je třeba se dohodnout na společných postojích a přesvědčeních, identifikovat společné základní vzdělávací hodnoty jako např.:

- Rodiny a učitelé jsou stejně důležití „spoluvzdělávající“ (co-educators). Rodina je odborník na dítě; učitel je odborník na vzdělávání.
- Učitel a rodič musí mít mezi sebou nastavenou pozitivní a funkční komunikaci a teprve potom mohou učitelé začít efektivně sdílet s rodiči důležité informace o vzdělávání jejich dítěte.
- Stejný přístup ke všem žákům a rodinám – učitelé se nezaměřují jen na rodiny žáků s „problémy“ (cílení pouze na určitý druh žáků bude zachovávat cyklus nedůvěry).
- Všichni rodiče mohou pomoci dětem při jejich cestě za úspěchem ve vzdělávání; efektivní zapojení rodiny může fungovat v každé domácnosti.
- Domov, škola i komunita splňují potřeby všech žáků a jsou společně zodpovědné za jejich blaho. Škola je společenské centrum s plným servisem pro žáky, rodiče a další členy rodiny.

2. Naslouchání komunitě

Komunita a školy pořádají pravidelná setkání s rodinami, kde se řeší konkrétní otázky týkající se zapojení veřejnosti a rodiny. Dochází tak k určování priorit a vypracování akčního plánu na základě spolupráce s komunitou.

3. Použití dostupných informací a dat ke stanovení priorit a strategií

Jsou pozorně sledovány současné trendy podpory úspěchu a řešení slabých míst ve znalostech a dovednostech žáků. Rodiče se na setkáních s pedagogy učí, jak podporovat rozvoj vzdělávacích dovedností svých dětí, předávají si mezi sebou nápady a příklady dobré praxe a předvádějí modelové situace.

4. Zajištění náležitého profesního rozvoje

Při profesním rozvoji je doporučeno opírat se o dostupné informace a o konzultace mezi zúčastněnými stranami (*stakeholders*), a to způsobem, který vytváří vztah pedagog – pedagog a pedagog – rodič.

5. Budovat spolupráci s komunitními partnery

Spolupráce se strategickými partnery a rozvoj činností komunity spočívá v zapojení vysokých škol, agentur sociálních služeb, komunitních skupin, náboženských organizací, vedení měst, veřejných činitelů a podniků ke zlepšení vzdělávání a výsledků vzdělávání.

6. Cílené oslovování rizikových žáků a škol

Jsou identifikovány skupiny, které vyžadují zvláštní pozornost, zjišťovány jejich obavy a potřeby a vhodným způsobem se na ně reaguje.

7. Budování one-to-one vztahů mezi rodinami a pedagogy, kteří jsou zapojeni do vzdělávacího procesu

Doporučuje se vyčlenit dostatek času na získávání informací a dospět k dohodě mezi rodičem a učitelem, jak nejlépe spolupracovat na zlepšení výsledků žáků. Individuální péče o žáky nemůže fungovat bez zapojení rodičů.

8. Nastavit a podporovat vysoká očekávání

Je žádoucí umožnit všem, zejména rizikovým žákům a lidem na okraji společnosti, aby měli šanci dosáhnout úspěchu, a podporovat takové žáky např. při pokračování studia na střední, resp. vysoké škole. Nastavením vysokých očekávání se škola i žáci dostanou na vyšší úroveň.

9. Překonávání kulturních rozdílů

Odborníci na vzdělávání poskytují pedagogům podporu k překonávání kulturních, sociálních a jazykových bariér.

10. Zapojení žáků do komunity

Vzdělávání by mělo být praktické a pro životy žáků významné. Je důležité žákům ukázat, že i oni mají významnou úlohu v komunitě. Prostřednictvím projektů se z žáků stávají informovaní občané, kteří se mohou podílet na probíhající práci komunitních organizací a za použití dovedností, které se naučili ve škole, analyzovat a řešit reálné problémy komunity.

Partnerské programy

Rodiče i komunita předávají asociaci NEA celou řadu podnětů zaměřených na zvyšování úspěchu žáků ve školách. NEA tímto způsobem nashromáždila mnoho příkladů pro zařazení programů efektivních partnerství do škol a využívá je k transformaci škol.

Tyto profily programů ukazují velmi jasně, že family-school-community partnerství s důrazem na zlepšování vzdělávání žáků má v těchto komunitách velký vliv.

V mnoha případech plnili členové NEA při realizaci programů ve školách klíčovou roli katalyzátorů.

Charakteristika programů

1. Typ programu:

- **Komunitní a rodinno-komunitní programy:** usilují o zapojení komunity (včetně rodin, obyvatel společenství a společenských organizací) do podpory žáků v cestě za úspěchem ve vzdělávání.
- Programy **zapojující rodiče a ostatní členy rodiny:** programy zapojující do vzdělávání dětí a žáků jejich rodiny. Některé programy fungují v rámci jedné školy, některé celoplošně.
- **Sociální a komunitní služby:** poskytují propojení sociálních a zdravotních služeb.

2. Dosah programu:

Některé programy probíhaly na jednotlivých (zejména základních) školách, zatímco jiné byly realizovány v rámci okresu či kraje.

3. Trvání programu:

Třetí charakteristikou je, jak dlouho každý program funguje a jak dobře je zavedený.

- *Zralé* programy jsou dobře zavedené a jsou realizovány více než 10 let.
- *Zavedené* programy probíhají po dobu nejméně čtyř let.
- *Nově vznikající* programy jsou slibné, ale jsou v raných fázích vývoje. Rodiny a členové komunity jsou zapojeni inovativními způsoby, které jsou v souladu s výzkumem založeném na efektivní praxi.

Více o strategiích, které vedou k zapojování rodiny

Na začátku práce proběhly na každé zapojené škole setkání a rozhovory s rodiči o tom, jak zlepšit vzdělávání dětí a žáků. Až poté si učitelé uvědomili, kolik rodičů by bylo ochotno pomáhat a zapojit se.

Problém byl v tom, že učitelé neměli konkrétní představu, jak a zda vůbec rodiče s dětmi doma pracují. Často předpokládali, že rodiče neposkytují dětem při jejich vzdělávání žádnou podporu. Ale vztahy s rodinami se postupně upevňují a potvrzují, že se jedná o druh spolupráce, která posiluje úspěch žáků.

Jakmile učitel pozná rodiče osobně a promluví si spolu o představách a cílech, začnou se vzájemně více respektovat a brát jinak.

Pro většinu pedagogů je práce s rodinami oblast, ve které se cítí nedostatečně připraveni a potřebují další školení, zejména o spolupráci s těmi rodinami, které pocházejí z odlišného sociokulturního prostředí, než je jejich vlastní. Školy se angažovanosti rodiny často vyhýbají, ignorují ji nebo se jí dokonce brání, protože nemají nástroje a vytvořené strategie pro efektivní komunikaci s takovými rodinami.

Zde uvedené programy se odklánějí od zastaralého myšlení a chybných předpokladů v oblasti zapojování rodičů (viz Tradiční aktivity při zapojování rodiny do vzdělávání) a vytvářejí nové a živé partnerské přístupy v podpoře vzdělávání žáků (viz Strategické programy zapojování rodiny).

Příklady:

Tradiční aktivity při zapojování rodiny do vzdělávání

- **Odpovědnost jednotlivce:** zasílání letáčků rodičům, ve kterých se například doporučuje, že by se rodiče měli ujistit, že jejich děti půjdou před zkoušením, písemnými testy apod. brzy spát.
- **Náhodné aktivity zapojení rodiny:** rodiče jsou požádáni, aby doprovodili třídu na výlet, rodičovská skupina uspořádá prodej pečiva, sběr papíru nebo víček apod. a pomůže získat finance na pomůcky.
- Žáci se vzdělávacími problémy jsou posíláni na doučování.
- **Jednorázový projekt:** jednou ročně je pořádán zábavný večer a noc pro děti a rodiny, nebo jsou pořádány např. vánoční a jiné besídky, lampionové průvody.

Strategické programy zapojování rodiny

- **Sdílená odpovědnost:** Pravidelná setkání pedagogických týmů s rodiči, kde vzájemně sdílejí informace o pokroku žáků a kde se vytvářejí učební strategie, které rodiče mohou používat doma s cílem zlepšit specifické dovednosti svých dětí.
- Setkání s komunitou, naslouchání názorům členů rodiny a v návaznosti na to reagování na podněty, které mohou podpořit zlepšení vzdělávání žáků.
- **Systémový program spojený se vzděláváním:** Vytvoření rodičovského portálu na internetových stránkách. Rodiče tak mají přístup k informacím o pokrocích ve vzdělávání svých dětí, jsou jim poskytnuta školení, jak portál používat, při jakýchkoliv problémech má rodič možnost spojit se s učitelem.
- Budování partnerství s místními občanskými organizacemi a agenturami sociálních služeb, které nabízejí doučování a obohacující programy, jež jsou provázány se školními vzdělávacími programy.

Závěry

Zapojování rodin a podpora vzdělávání žáků je pozitivním vývojem a ukazuje, že může mít významný vliv na změnu v komunitě.

Na státní a krajské úrovni je třeba podpořit vývoj infrastruktury a budování kapacit (*Capacity Building*) a vytvořit strategie k financování a šíření těchto typů aktivit a programů.

Pojem *Capacity building* (také *Capacity Development*) je koncepční přístup k sociálnímu či osobnímu rozvoji, který se zaměřuje na pochopení překážek, jež brání lidem, vládě, mezinárodním a nevládním organizacím v realizaci jejich rozvojových cílů a zároveň usiluje o zvýšení schopností, které jim umožní dosáhnout měřitelných a udržitelných výsledků.

Doporučení

1. Na místní úrovni: budování kapacit ve školách

- zajištění organizační pomoci a profesionálního rozvoje pro pedagogy s cílem zvýšit jejich znalosti a dovednosti v oblasti spolupráce a komunikace s rodinou a členy komunity;
- poskytování technické pomoci pro rodiče, kteří se učí správně využívat dostupné informace k podpoře vzdělávání a vývoje svých dětí;
- identifikovat kulturní zprostředkovatele v komunitě, kteří mohou pomoci zlepšit komunikaci mezi učiteli a rodinami.

2. Na úrovni okresů a krajů: spolupráce při tvorbě strategie a postupů

- politická podpora efektivního family-school-community partnerství a vyčlenění finančních prostředků k usnadnění a podpoře profesního rozvoje;
- systémová podpora rodin z odlišných kulturních prostředí, např. zajišťování potřebných překladatelských a tlumočnických služeb;
- do programu jsou vybírány nejrizikovější školy a lokality;
- vytvoření akčních týmů, které zajistí pravidelné konzultace s rodinami, školami a komunitou, což poskytne přehled o pokroku žáků.

Výsledky programů

- V mnoha komunitách je možné sledovat jasný posun, např. zlepšení docházky žáků a zapojování se do školních akcí, zlepšení pracovních návyků a chování, zlepšení prospěchu a výsledků testů a vyšší počet absolventů školy.
- Úzká vazba školy s rodinami a komunitou je důležitým faktorem vedoucím k úspěchu a k urychlení pokroku. Toto partnerství má na úspěch stejně silný dopad jako kvalitní vedení a výuka ve škole.

- Rodiny mají velký vliv na úspěch svých dětí. Když školy, rodiny a komunitní skupiny pracují společně na podpoře vzdělávání, žáky škola více baví, mají tendenci lépe ve škole prospívat a školu úspěšně dokončit.
- Žáci, jejichž rodiny jsou zapojeny do jejich vzdělávání, dostávají lepší známky, vysoké procento z nich dokončí úspěšně i studium střední školy a častěji se zapisují do vysokoškolského vzdělávání.
- Dětem nejvíce svědčí, když rodiče mohou zastávat různé role při jejich vzdělávání: pomáhají dětem s domácími úkoly a domácí přípravou, účastní se školních akcí a aktivit, provází děti celým vzdělávacím systémem a mají podíl na klíčových rozhodnutích týkajících se vzdělávacího programu školy.
- Když rodiny aktivně podporují vzdělávání, žáci mají pozitivnější postoje vůči škole, dodržují školní docházku a lépe se chovají.
- Děti z různých prostředí mají tendenci lépe prospívat, když rodiny a zaměstnanci školy spolupracují na překlenování kulturních rozdílů mezi domovem a školou.
- Studenti středních a vysokých škol, jejichž rodinní příslušníci je i nadále podporují během jejich vzdělávání, snadněji zvládají přechod do nových škol, jsou schopni udržet si kvalitu své práce, vytvářejí realistické plány do budoucna a je méně pravděpodobné, že své vzdělání nedokončí.
- Rodiče zapojení do vzdělávání svého dítěte jsou aktivnější i při sebevzdělávání, např. absolvují programy pro vzdělávání dospělých, navštěvují knihovny... Dobře plánované rodinné vzdělávací a podpůrné aktivity mají tendenci zvyšovat sebevědomí rodičů a rodiče či ostatní členové rodiny často pokračují ve svém vyšším vzdělávání, dokončí si maturitní vzdělání či získají vysokoškolský diplom a absolvují i další odborné kurzy pro zvýšení kvalifikace v zaměstnání.
- Dalšími důležitými a rozhodujícími partnery jsou **komunitní skupiny**, ve kterých děti a žáci tráví volný čas. Kde, s kým a jak tráví děti a žáci svůj čas mimo školu, má také klíčový vliv na jejich rozvoj a úspěch při vzdělávání.
- Škola, rodina a komunita přispívají k úspěchu žáků a nejlepších výsledků je dosahováno ve chvíli, kdy všechny tři součásti spolupracují jako rovnocenní partneři.

PŘÍKLADY PROGRAMŮ

Komunitní a rodinno-komunitní programy

Program č. 1

RODIČE HRAJÍ ROLI

(MAKING PARENTS COUNT)

Program *Making Parents Count* probíhal ve venkovském a hospodářsky slabém městě Quincy na Floridě od roku 2007.

Hlavním cílem místních obyvatel bylo změnit přístupy na střední škole Shanks. Město mělo silné vedení, které se zavázalo, že se zvýší počet rodičů zapojujících se do vzdělávání žáků. Navíc poloha města uprostřed kraje měla přispět k pozitivní změně v celé oblasti.

Po sérii veřejných jednání se školní komunitou byl vytvořen seznam potřeb a akční plán pro změnu, která se později transformovala do školy.

81 procent studentů Shanks jsou Afroameričané. Dalších 18 procent je hispánského původu, z nichž většina jsou děti migrujících zemědělských pracovníků.

V současné době si studenti Shanks výsledkově stojí nad průměrem okresu **ve čtenářské a matematické gramotnosti**.

Jak program funguje

Díky grantu od Národní vzdělávací asociace byla realizována řada konzultací s rodiči žáků ze Shanks a se členy komunity.

Pro neanglicky mluvící rodiče byl zajištěn překladatel.

Rodiče a členové komunity vytvořili Strategickou organizační skupinu SOG (*Strategic Organizing Group*), aby mohli tvořit a realizovat akční plány.

Hlavní prioritou rodičů byla oprava školní budovy a jejího okolí – cíl, který by sjednotil celou komunitu – proto SOG řešilo tuto potřebu jako první.

Asi 500 dobrovolníků strávilo osm dní malováním stěn, výměnou podlah, usazováním travnatých ploch a výsadbou stromů. Díky jejich aktivitě a darovanému materiálu bylo ušetřeno více než 100 000 dolarů a jejich příklad inspiroval všechny žáky, aby si šli neustále za svým cílem. Na základě tohoto prvního podnětu koordinovala SOG další změny se společným cílem podporovat účast rodičů při vzdělávání žáků, zvyšovat úspěchy žáků a počet absolventů školy.

Ze získaných finančních prostředků byla vysazena i komunitní zahrada, o kterou se žáci starají, a svoji komunitu zásobují vypěstovaným ovocem a zeleninou.

Výsledky programu

Známka kvality školy se od roku 2008 do roku 2011 zvýšila o dva stupně.

Procento žáků, kteří splňují vysoké standardy ve čtenářské a matematické gramotnosti, od školního roku 2008/09 do roku 2010/11 trvale rostlo, stejně jako procento žáků, kteří udělali při studiu velké pokroky. Největší pokrok udělali žáci s původně nejhoršími vzdělávacími výsledky, ve čtení se zlepšili z 63 na 76 procent a v matematice z 66 na 77 procent.

Příklady, jak postupovat

- Důsledně nastavit vysoká očekávání.
- Zaměřit se na rodiče a inkluzivitu – na škole Shanks byla zavedena pravidelná rodičovská setkávání, kde mohou rodiče svobodně diskutovat o svých problémech a situace vhodně řešit s ohledem na žáka. Okres poskytl finanční prostředky na nákup překládacího zařízení, aby se všech rodičovských setkání na Shanks mohli zúčastnit i španělsky mluvící rodiny.
- Dohodnout se na základních hodnotách.
 - Je důležité zapojit rodiny do vzdělávacího procesu.
 - Reálný materiální stav školy má vliv na zapojení žáků i rodiny.
 - Začlenit studenty učící se angličtinu.
 - Ucelenost hlavní vzdělávací myšlenky ve škole, doma i v komunitě.
- Cíleně vyhledávat ty, co potřebují pomoci.
- Výsledky společného úsilí byly postupně zveřejňovány prostřednictvím billboardů a rozhlasového a televizního vysílání a to, že je pokrok školy Shanks pro všechny viditelný, znamená, že nyní jsou rodiče, žáci a komunita na stejné lodi.

Program č. 2

DOBROVOLNICKÝ MENTORING

V roce 1994 začala skupina podnikatelů a profesionálů hledat způsob, jak zvýšit počty úspěšných absolventů středních škol v kraji Wicomico v oblasti Salisbury v Marylandu.

Vytvořili pracovní skupinu, která přišla s myšlenkou **mentorského programu** pro žáky ohrožené školním neúspěchem.

Do programu financovaného z grantu AmeriCorps a z prostředků *Wicomico County Board of Education* se postupně zapojilo na 754 instruktorů – mentorů působících ve 26 okresních školách. Mezi mentory se řadí vysokoškoláci a dobrovolníci z více než 50 místních vládních agentur, firem, občanských organizací a náboženských skupin i zaměstnanci samotných škol. Ve skutečnosti je 55 procent mentorů z řad učitelů, ředitelů nebo profesionálů z oblasti podpory vzdělávání.

Jak program funguje

Jedenáctičlenný poradní orgán se skládá z mentorů z různých prostředí. Koordinátor projektu a dva zaměstnanci úzce spolupracují s koordinátory na každé škole. Žáky do programu vybírají učitelé, poradenští pracovníci nebo jiné osoby, které žáka dobře znají. Mentoři si obvykle zvolí školu na základě vzdálenosti od domova nebo od práce a zavážou se k pravidelnému setkávání s žákem na jednu hodinu týdně po celý školní rok.

Mentoři fungují pro žáky jako vzory a poskytují jim sociální, emocionální a vzdělávací podporu. Mohou být se svým studentem ve třídě, společně číst, hrát stolní hry, dát si spolu oběd, jít na procházku nebo si jen povídat, prostě dělat, co je pro oba příjemné. Plánují i společné letní aktivity, jako je jízda na kolečkových bruslích, baseball a výlety do terénu.

Mentoři absolvují dvouhodinový trénink a další školení (*background check*). Dostávají také sadu pomůcek a návodů na různé aktivity. Mají k dispozici i doplňkový trénink a další poradenské programy.

Mentoring může začít na jakémkoliv stupni vzdělávání a pokračovat i během celé střední školy. V současné době je asi polovina mentorovaných žáků na prvním stupni základní školy (*elementary school*), jedna třetina je na druhém stupni základní školy (*middle school*) a zbytek je na střední škole. Žáci jsou ze 69 procent Afroameričané, 27 procent jsou běloši a 5 procent je Hispánců. Ve školní oblasti je celkově asi 55 procent obyvatelstva bílé pleti, 37 procent jsou Afroameričané a 7 procent Hispánci, Asiaté nebo jiné národnosti.

Roční rozpočet WMP (177 000 dolarů za období 2009–2010) pokrývá platy pro koordinátora projektu a dva zaměstnance, stejně jako náklady na materiály, vzdělávání mentorů a tisk materiálů. Kromě toho získá poradní výbor asi 6000 dolarů za rok z komunitních darů. Peníze se využijí na pokrytí nákladů na aktivity, jídlo a dopravu.

Výsledky programu

- Z údajů za školní rok 2009/2010 vyplývá, že ve srovnání s předchozím rokem došlo u 41 procent WMP žáků ke zlepšení známek, 46 procent mělo pravidelnější docházku a u 27 procent se zlepšilo chování. V roce 2010 úspěšně zakončilo studium na střední škole 99 procent mentorovaných žáků. Ve školní oblasti celkově vzrostl počet žáků s úspěšně absolvovanými závěrečnými zkouškami ze 78,7 procenta v roce 2009 na 83 procent v roce 2010.
- Údaje z průzkumu ukazují, že 75 procent učitelů u mentorovaných žáků pozorovalo viditelný osobní růst, 73 procent pozorovalo viditelné zlepšení pracovních návyků a zvýšení snahy a 72 procent identifikovalo viditelné zlepšení školních výsledků.

- Mezi dotazovanými rodiči vidělo 92 procent zlepšení pracovních návyků svých mentorovaných dětí; 91 procent uvedlo, že jejich dítě mělo pozitivní pocit z mentora; 89 procent pozorovalo osobní růst svého dítěte.
- Mentorský projekt získal řadu ocenění a národní síť, která si klade za cíl zajistit, aby všichni žáci byli po maturitě připraveni na studium na vysoké škole, jmenovala veřejné školy ve Wicomico jedním ze 100 nejlepších společenství pro mládež za rok 2010. Kraj získal toto ocenění již počtvrté.

Příklady, jak postupovat

- Cílené vyhledávání těch, co potřebují pomoci:

Žáci jsou obvykle do programu posíláni odbornými poradci z důvodů, jako je špatná docházka, nedostatek sebedůvěry, delikventní chování nebo životní situace, kterou je omezeno možné zapojení rodičů. Doporučení na zařazení do programu mohou dávat také učitelé, rodiče, a dokonce i samotní studenti.

- Podpora budování společnosti:

Jednou za měsíc vychází newsletter, obsahující aktuální informace, kalendář událostí a metodické informace a podněty pro mentory. Zpráva o činnosti, profily účastníků a inspirativní citáty pomáhají rozvíjet další podporu ze strany současných i potenciálních mentorů.

- Rozvíjení osobních vztahů:

Školící program pomáhá mentorům vytvářet vztahy, které motivují a podporují žáky. Mentori mají závazek na jeden rok, na konci školního roku se mohou rozhodnout, že tento závazek prodlouží. Více než 20 procent programů projektu zůstalo aktivních po dobu 5 až 15 let. Zpětná vazba od žáků a učitelů ukazuje, že více než 90 procent je se svým mentorem spokojeno. 94 procent žáků uvedlo skvělý nebo dobrý vztah se svým mentorem a 97 procent chce zachovat stejného mentora i na příští rok.

Program č. 3

BRINGING LEARNING TO LIFE

Během průzkumu stavu vzdělávání ve školní oblasti Columbus City uvedli žáci jako základní důvod pro odchod ze školy nuda a nedostatek praktických zkušeností, které by propojovaly školní práci s reálným světem. *Bringing Learning To Life* je program, který pomáhá žákům uplatňovat to, co se naučí ve škole, v reálném životě. Prostřednictvím těchto projektů se studenti stávají vůdčími osobnostmi, které se podílejí na potřebné pomoci pro komunitní organizace. Studenti používají vše, co se naučili ve škole, k analýze a řešení reálných společenských výzev. Obvykle se studenti ve škole více zapojují, jakmile začnou sami sebe vidět jako občany a společensky odpovědné činitele změn.

Jak program funguje

Program *Bringing Learning To Life* byl vyvinutý z projektu podporovaného organizací NEA a začal dvěma komunitními setkáními v okolí Linden-McKinley. Na těchto setkáních vyjádřili rodiče a studenti nespokojenost s nedostatkem společenské sounáležitosti ve škole. Pocit sounáležitosti pomáhá studentům představit si sebe sama jako dospělé, kteří něčím přispívají společnosti.

Program pomáhá spojit školu s komunitou.

Organizace spolupracující s NEA realizovaly pro **profesní rozvoj učitelů vzdělávací programy**. Prvního 10 týdenního kurzu se zúčastnilo 31 učitelů. Setkávali se v budovách různých společenských organizací v Columbusu. Součástí této přípravy byla společná práce učitelů a žáků na projektu *Water, water, everywhere*. Žáci se podíleli na zjišťování reálných problémů se zaměřením na vliv nevhodné likvidace nebezpečných látek na kvalitu vody. Zkoumali původ vody, způsob její distribuce v síti a spolupracovali s komunitními organizacemi, které se zaměřují na snížení znečištění a zlepšení kvality vody. Žáci prezentovali, co se přitom naučili, a předkládali návrhy na dosažení dodávky čisté vody v okolí Linden Columbus.

Výsledky programu

Asistované vzdělávání (*service-learning*) je aktivitou, která má přímou vazbu na školní osnovy, začleňuje praxi do výuky, podporuje rozmanitost, respektuje názory žáků a zabývá se partnerskou spoluprací. *Bringing Learning To Life* se zaměřuje se na čtyři základní cíle:

- zlepšení vzdělávacích výsledků žáků;
- zlepšení komunikace mezi studenty, zlepšení školní docházky, navýšení počtu studentů, kteří se zapisují do náročných programů a účastní se veřejně prospěšných prací;
- zlepšení vztahů mezi rodiči, učiteli a členy komunity;
- kvalitní partnerství.

Příklady, jak postupovat

- zajištění smysluplného profesního rozvoje učitelů;
- zaměření na potřeby škol;
- budování podpory komunity;
- zintenzivnění programu.

Program č. 4

RODIČE JAKO ČLENOVÉ TÝMU

Program APTT (*Academic Parent-Teacher Teams*) dává rodičům možnost setkávat se s učiteli, diskutovat s nimi i s ostatními rodiči a zároveň se učí, jak podpořit rozvoj studijních dovedností svého dítěte. Pokud jsou rodiče zapojeni do vzdělávání svého dítěte, mohou mu pomoci rozvíjet studijní dovednosti i mimo školu.

Jak program funguje

Program podporuje profesní rozvoj všech zaměstnanců školy a spolupráci s rodiči. Každá škola má svou styčnou osobu pro spolupráci s rodiči. Učitelé se programu účastní dobrovolně.

Rodiče a učitelé se pravidelně setkávají na jednáních třídních týmů a mohou využít i individuální konzultace. Program tedy nahrazuje tradiční třídní schůzky. Místo nich probíhají tři 75 minutové schůzky třídních týmů a jedno 30 minutové individuální setkání rodičů s učiteli (v případě potřeby se opakuje vícekrát). Učitelé posílají rodičům na schůzky pozvánky.

Na těchto týmových schůzkách ukazují učitelé rodičům aktivity, které rodiče mohou dělat doma se svými dětmi. Rodiče tyto aktivity i společně prakticky nacvičují v malých skupinách. Rodiče si mezi sebou předávají zkušenosti a nápady, jak podpořit rozvoj studijních dovedností svého dítěte v domácím prostředí. Učitelé také předávají rodičům informace o studijních výsledcích jejich dětí a o výsledcích celé třídy.

Na individuálních setkáních vytvářejí rodiče a učitelé **akční plán** pro optimalizaci učení. V případě potřeby mohou být realizována další setkání. Protože mnoho z rodičů nemluví anglicky, je v rámci programu na týmových schůzkách zajištěna přítomnost překladatele, a pokud je to možné, jsou materiály pro rodiče k dispozici v jejich mateřském jazyce.

Výsledky programu

Stále narůstající účast učitelů (90 % v oblasti), narůstající návštěvnost rodičů na schůzkách, průkazné zlepšování studijních výsledků žáků.

Příklady, jak postupovat

Podpora spolupráce učitelů: Učitelé se scházejí třikrát ročně po dobu 90 minut před každou schůzkou třídního týmu a vytvářejí plány setkání, řeší problémy a sdílejí postupy.

Sdílení informací o výkonu studentů s rodiči: Informace o studijních výsledcích celé třídy a individuálních výsledcích každého studenta, které učitelé předávají rodičům, zvyšují snahu rodičů realizovat s dítětem doma aktivity, které podporují rozvoj jeho studijních dovedností.

Poskytovat pomoc rodinám: Učitelé posílají všem rodinám osobní pozvání na setkání třídního týmu na školním hlavičkovém papíru a navazují s nimi osobní kontakty. Žáci také působí na své rodiče, aby přišli na setkání. V případě, že se rodina nemůže zúčastnit, musí se učitelé s rodiči sejít jiný den.

Program č. 5

SYSTEM DOMÁCÍCH NÁVŠTĚV

(Parent-Teacher Home Visit Project)

Program *Parent-Teacher Home Visit Project* (PTHVP) byl založen v roce 1998 v oblasti Sacramento a byl navržen tak, aby řešil dlouhodobě nízkou výkonnost místních škol.

PTHVP školí učitele, aby realizovali návštěvy v rodinách, budovali s rodinami vztahy a podporovali spolupráci mezi rodiči a učiteli, která vede ke zlepšení výsledků studentů.

Účast je dobrovolná, učitelé jsou za návštěvy v rodinách placeni. Evaluací bylo zjištěno, že návštěvy mají vliv na zlepšení docházky studentů, zlepšení studijních výsledků a snížení počtu vyloučených žáků. Více než 80 procent studentů v oblasti jsou jiné barvy pleti a 25 procent studentů jsou ELL (studenti učící se anglicky).

Rodiče se po těchto návštěvách cítí respektováni, mohou mluvit přímo s učitelem a klást otázky týkající se jejich dětí. Sami se potom začnou zapojovat do jejich vzdělávání.

Jak program funguje

PTHVP je nezisková organizace se čtyřmi zaměstnanci a týmem asi 30 rodičů a vyučujících. Zúčastněné školy mají místního koordinátora; učitelé realizují návštěvy ve dvoučlenných týmech a jsou placeni za každou návštěvu. Před každou návštěvou dostávají učitelé instrukce a podporu od školitelů PTHVP.

Domácí návštěvy probíhají na podzim a na jaře. Po první návštěvě pozvou učitelé rodinu do školy a vypracují komunikační plán na celý školní rok. Je dobré návštěvy soustředit zejména na období týkající se větších školních změn, jako je přestup z 1. na 2. stupeň základního vzdělávání, ze základní na střední školu apod. Studenti se návštěv účastní také.

Výsledky programu

- Lepší výkony žáků, zvýšené zapojování rodičů a zlepšení komunikace mezi rodinou a školou.
- Pilotní projekt domácích návštěv byl spojen s pozitivními posuny v postoji studentů a rodičů ke škole a budoucnosti a také s pozitivními změnami v chování, které byly doprovázeny i lepšími studijními výsledky studentů.

Příklady, jak postupovat

Budování „spolupracujících“ vztahů – hlavní cíle:

1. Vytvořit pevné spojení a důvěru s rodinou – nasloucháním a pochopením zaměření a silných stránek celé rodiny.

2. Sdílet informace o prospěchu dětí a nabízet rodičům návody a pomůcky pro domácí práci s jejich dětmi

Dohodnout se na základních hodnotách:

- **Rodiny a učitelé jsou stejně důležité „koedukátoři“.** Rodina je expert na dítě, učitel je odborník na vzdělávání dítěte a ví, co se dítě potřebuje naučit, aby bylo úspěšné.
- Učitelé a rodiče musí mezi sebou nastavit **pozitivní komunikaci a odstraňovat veškeré komunikační bariéry**. Potom mohou sdílet všechny důležité informace o vzdělávání dětí.
- Učitelé musí navštívit rodiny všech studentů, protože zaměření jen na „špatné“ studenty bude udržovat nedůvěru.
- Všichni rodiče mohou pomoci při vzdělávání svých dětí; efektivně se zapojit může jakákoliv domácnost.
- Účast v projektu by měla být dobrovolná, učitelé jsou za čas strávený na návštěvách v rodinách placeni.

Program č. 6

SCHOOL-PARENT COMPACT

Cílem jedné bridgeportské školy v Connecticutu je zvýšit úroveň vzdělávání a zapojit rodiny takovým způsobem, který by skutečně pomohl žákům uspět. Program *School-Parent Compact* hraje zásadní roli ve školní komunitě.

Učitelé a rodiny spolupracují, aby zvýšili úroveň dovedností žáků. Ve skutečnosti se tato snaha týká celé školní komunity včetně třídních učitelů, vedení školy a rodičovské organizace. Každý stupeň úrovně má svůj vlastní plán pro dosažení přiměřeného ročního pokroku (*AYP – Adequate Yearly Progress*).

Po spuštění programu škola zjistila, že rodiče chtějí vědět, jak mohou pomoci. Ptají se: „Jakou máme roli při přípravě našich dětí na střední a vysokou školu? Jak se můžeme zapojit do jejich vzdělávání?“ Učitelé jsou k dispozici, aby komunikovali s rodiči. Rodiny se každým rokem zapojují ve větším měřítku.

Jak program funguje

Učitelé se setkávají dvakrát za měsíc na dobu 30 minut v týmech podle třídní úrovně, aby diskutovali o tom, jak si studenti vedou. Na začátku školního roku každý tým identifikuje dvě nebo tři dovednosti, na které se zaměří, a vypracuje strategie, které mohou rodiny využít k podpoře učení doma. Na základě těchto setkání vytvářejí učitelé semináře a domácí vzdělávací aktivity jako např. *Jaké otázky si můžete položit při sledování filmu?* nebo *Nápady pro použití matematiky v obchodě s potravinami*.

Příklady, jak postupovat

Spojitosť s fakty: Týmy jednotlivých úrovní průběžně sledují pokrok žáků a určují oblasti, ve kterých je třeba posílit jejich dovednosti. Díky komunikačnímu procesu vytvořenému prostřednictvím Compact programu rodiče pravidelně dostávají informace od učitelů a používají je při práci doma se svými dětmi. Učitelé nabízejí semináře a rodinné vzdělávací aktivity, vytvořené pro zlepšování výkonu žáků v klíčových oblastech jejich dovedností.

Osobně zvát rodiny k účasti v programu: Johnsonská školní komunita a The United Way založily skupinu, která obvolává rodiny a nabízí osobní pozvánky na workshopy. Workshopy začínají v 17:30, bezprostředně následuje *The Lighthouse Afterschool program*. Zúčastněné rodiny dostanou k večeři pizzu a koš pěti knih.

Vycházet z dosavadní praxe: Setkání učitelských týmů probíhají přibližně dvakrát za měsíc, zatímco studenti jsou ve speciální třídě. Dále mají učitelé dvakrát měsíčně plánovací schůzky.

Program č. 7

RODINNÁ SPOLUPRÁCE JAKO SOUČÁST ŠKOLNÍ KULTURY

(Program Climate and Culture Committee)

Math and Science Leadership Academy (MSLA) zapojuje všechny členy školní komunity včetně rodičů do všech aspektů života školy. Vedle teoretické výuky se žáci zúčastňují i praktických vzdělávacích projektů, při kterých využívají znalosti získané ve škole a realizují reálné komunitní projekty. Program rozvíjí schopnosti vedení a komunikace v týmu a podporuje občanskou zodpovědnost.

Vize školy zahrnuje kulturu partnerství s rodiči a komunitními skupinami. Asi 90 procent žáků jsou Latinoameričané; 60 procent tvoří english language learners (ELL studenti); a více než 90 procent má nárok na oběd zdarma nebo za sníženou cenu.

Jak program funguje

Skupina šesti zaměstnanců CCC koordinuje programy pro zapojování rodiny z MSLA ve spolupráci se skupinou rodičů. Spolupředseda CCC Paty Holt často navštěvuje rodiny doma, aby s nimi navázal nebo prohloubil kontakty.

Večer před zahájením školního roku se MSLA otevře pro žáky a rodiny a ti mají možnost setkat se s učitelem. Jednou za měsíc škola také zve rodiny na večer společných aktivit pro rodiče a děti, pokaždé na jiné téma, jako např. matematika, věda, gramotnost nebo umění. Důraz je kladen na podporu učení dětí doma. Každé jaro také škola zve žáky, kteří nastupují do školy na podzim dalšího školního roku, na *barbecue/open house* pro celou rodinu.

MSLA aplikuje politiku otevřených dveří, rodiče mohou dobrovolně pomáhat přímo ve třídě nebo třídu jen navštívit a pozorovat výuku. CCC vytváří obsah pro školení rodičů jako pomocníků ve třídě.

Příklady, jak postupovat

Vytvoření příjemného prostředí

- Politika otevřených dveří: škola zve rodiče, aby dobrovolně navštěvovali třídy a jen sledovali výuku nebo se do ní zapojili.
- CCC plánuje aktivity zaměřené na plné zapojení rodin do života školy.

Vytváření prospěšných vztahů

- **Učitelé jako co-leadeři:** Dva učitelé přebírají úkoly jako „vedoucí učitelé“, plní tradiční vedoucí roli.
- **Rodiče jako co-leadeři:** Nábor studentů je iniciován a řízen rodiči. Rodiče požádali školu o letáky, které neformálně využívají k šíření informací o škole.
- CCC se skládá ze šesti zaměstnanců, kteří se pravidelně scházejí s PTO.
- CCC vytváří obsah pro školení rodičů jako pomocníků ve škole.

Stanovení vysokých očekávání pro studenty a rodiny

Pracovníci školy přisuzují rostoucí počet žáků a rodin, které spolupracují se školou, jejímu zaměření, vysokým očekáváním a inkluzivní kultuře.

Jednou z klíčových strategií, která přispívá tomu, že program na MSLA funguje, je vzájemná dohoda všech partnerů – rodin, pedagogů, komunity – o nastavení náročných cílů. Stojí za to opakovaně se zabývat přístupem rodičů k zapojování do vzdělávání jejich dětí, zvláště v případech, kdy žáci nevyužívají svůj potenciál.

Program č. 8

VYTVÁŘENÍ KOMUNITNÍ DŮVĚRY A PODPORA RODIČOVSKÉHO VŮDCOVSTVÍ

Hispánská rodičovská rada

Ve škole Daly Elementary, Germantown, Maryland rostl počet žáků z nízkopříjmových rodin s nedostatečnou znalostí angličtiny (ELL studenti). Mnoho těchto žáků bylo ohroženo rizikem školního neúspěchu (nedokončení školy). Na základě podnětů od ředitelky školy, její zástupkyně, ale i ostatních zaměstnanců školy byla vytvořena

62 procent žáků Daly Elementary School má nárok na jídlo zdarma nebo za sníženou cenu. 30 procent žáků jsou ELL studenti. Téměř 40 procent žáků je hispánského původu, 35 procent Afroameričanů, 12,5 procenta bílé pleti a 8 procent asijského původu.

Jak program funguje

Rada hispánských rodičů nabízí **letní program, který podporuje vztahy s rodiči, mimoškolní programy, které se týkají komunitního partnerství** (každý týden večery gramotnosti, umění a řemesel, počítačové kurzy a sportovní aktivity v krajském rekreačním středisku v blízkosti přívěsového parku, kde žije mnoho hispánských rodin), **jednou měsíčně workshopy pro rodiče ve španělštině**, na nichž se řeší témata navrhaná rodiči (např. čtení a výuka matematiky, státní testování, šikana, prevence kriminality a bezpečný internet). Škola účastníkům nabízí v rámci těchto aktivit pizzu zdarma a hlídání dětí.

Mnoho rodičů navštěvuje akce spolu se svými dětmi, což pomáhá vytvořit silný vztah a důvěru mezi domovem a školou.

Rada se tak stává plnohodnotným partnerem školy. Když například rodiče projevili zájem o zlepšení počítačové gramotnosti, jeden z hispánských rodičů pro ně dobrovolně pořádal počítačové kurzy ve španělštině. V zimních měsících zase rodiče vyjádřili potřebu, aby byly pro děti realizovány mimoškolní aktivity. Škola zajistila kroužek karate a latinskoamerických tanců. Navíc od ledna do března realizovali učitelé po vyučování dvakrát týdně doučování, aby pomohli žákům s přípravou na státní testování.

Příklady, jak postupovat po vyučování dvakrát týdně doučování, aby pomohli žákům s přípravou na státní testování.

Zaujmout kulturně citlivý přístup

- Respekt k odlišné kultuře – např. hispánská kultura a její hodnoty kladou důraz na osobní interakci, časovou neomezenost a neformální atmosféru při komunikaci.
- Osobní návštěvy – tým pedagogů v Daly realizoval návštěvy v rodinách. Učitelé diskutovali s rodiči o jejich problémech a obavách.
- Setkání Rady hispánských rodičů se konají ve španělštině, rodiče sestavují program a témata pro diskuzi.

Vytvoření inkluzivního klimatu

- Škola se řídí svým základním závazkem „vytvářet vlídné klima školy a udržovat osobní vztahy“ a věří v něj. Dodržování tohoto závazku je podmínkou pro všechny učitele ve škole.
- Učitelé ve škole se osobně seznámí s rodinami dětí. Pokud dítě zmešká školu na delší dobu, navštíví učitel dítě doma.

Podpora od komunity

- Kroužek karate a taneční hodiny byly zajištěny s pomocí komunitních partnerů jako reakce na identifikovanou potřebu dalších mimoškolních aktivit pro děti během zimních měsíců.

Program č. 9

RODIČOVSKÝ WEBOVÝ PORTÁL

Online portál pro rodiče, který slouží ke kontrole známek, domácích úkolů a školní docházky, je již ve většině škol zaveden. Někteří rodiče ale tento přístup k informacím nemohou využít (rodiny nemluvící anglicky, nemající domácí připojení k internetu nebo rodiče s nedostatečnými dovednostmi v oblasti počítačové gramotnosti).

Učitelé z Washoe County School District a zaměstnanci vedení okresu kontrolují údaje o používání dat a např. ve školním roce 2009/2010 identifikovali 72 procent rodin bez aktivního online rodičovského účtu. Pracovníci školy vytvořili program zaměřený na vyhledání a oslovení rodin bez aktivovaného rodičovského účtu. V rámci tohoto programu také poskytují rodičům školení a umožňují přístup k online připojení, a to zejména pro rodiny žáků devátých ročníků.

Jak program funguje

Portál má o každém studentovi informace v reálném čase, přičemž znak červené vlajky znamená problémovou oblast. Informace zahrnují:

- účast na každé hodině včetně omluvených a neomluvených absencí a pozdních příchodů;
- známky za úkoly, kvízy a testy v každém předmětu;
- připravené domácí úkoly k vypracování.

Škola pořádá workshopy, kde se rodiče naučí portál využívat. Workshopy jsou pro malý počet rodičů, takže facilitátoři a pracovníci okresu mají čas s rodiči pracovat individuálně a vypracovat akční plán pro každého žáka. Například žák, jehož docházka klesne pod 90 % v kterémkoliv předmětu, nedostane za tento předmět kredit. Rodiče se naučí, jak sledovat docházku a dohlížet na své děti, aby se hodin účastnili, a tím získali kredit. Zjistí také, jak a kde hledat doučování a jinou podporu, aby mohli pomoci svým dětem dělat úkoly.

Příklady, jak postupovat

Poskytování podpory pro spolupráci rodičů a učitelů – kontaktovat rodiny bez aktivního rodičovského účtu.

Zaměření podpory podle specifických potřeb žáka – pomocí rodičovského portálu mohou rodiny identifikovat předměty, v nichž se jejich děti potýkají s problémy, a zaměřují se na pomoc při zvyšování školní docházky, zlepšování prospěchu a dokončování úkolů v těchto předmětech.

Budování komunitní podpory – Státní středisko *Parent Information and Resource at the Education Alliance* pomáhá realizovat školení, které by umožnilo více rodičům využívat portál. Klub Boys & Girls a krajské knihovny nabízejí počítačové kiosky, kde se rodiče mohou zdarma přihlásit na portál.

Program č. 10

MIMOŠKOLNÍ PODPURNÉ PROGRAMY

Výukové programy v Elmont Memorial Junior-Senior High School se zaměřují především na podporu žáků a rodičů. Mimoškolní programy pro sedmý a osmý ročník jsou organizovány ve střediscích Interdisciplinary Team Centers a vedeny učiteli týmového centra. Žáci mohou využít čas na dokončení domácích úkolů, dohnat zmeškané učivo a využít přitom pomoci přímo od učitele.

Komunikace s rodiči je nedílnou součástí podpůrných programů. Učitelé se setkávají s rodiči před vyučováním a po něm, aby diskutovali o pokroku žáků. Rodiče jsou součástí procesu rozvoje individualizovaných akademických intervenčních plánů pro žáky, kteří vykazují vzdělávací obtíže.

Podpůrné programy také poskytují tolik potřebný dohled dospělých po skončení školního vyučování, což je obzvláště důležitá pomoc pro mnoho rodičů samoživitelů.

Jak programy fungují

Všechny mimoškolní podpůrné programy vytvářejí učitelé z Elmontu včetně učitelů Team Center sedmého a osmého ročníku. Více než 70 učitelů z Elmontu pracuje v současné době v různých programech, které jsou otevřené pro všechny žáky.

Na týmových setkáních vysvětlují učitelé rodičům a žákům, že jim mohou před vyučováním a po něm nabídnout možnost, jak nahradit a dohnat zmeškané úkoly a učivo, studovat na zkoušku nebo se naučit novým praktickým dovednostem.

Příklady, jak postupovat

Důraz na komunikaci s rodinami

Na setkáních s rodiči nabízejí učitelé žákům akademické podpůrné programy jako způsob, jak dohnat práci, studovat na zkoušku nebo získat zvláštní dovednostní praxi.

Rozvoj individualizovaných intervenčních plánů: Učitelé vypracují individuální plány pro žáky, kteří vykazují vzdělávací obtíže, rodiče jsou zapojeni do procesu přípravy a zpracování těchto plánů.

Koordinace výkonů ve třídách s programy po vyučování: Učitelé mohou žákům předepsat výukové kurzy, které jim pomohou při řešení jejich vzdělávacích potřeb. Tyto mimoškolní programy vyučují třídní učitelé z Elmontu, kteří mohou hodinu přizpůsobit potřebám žáků.

Program č. 11

COMPADRES IN EDUCATION

(Zapojování hispánských rodin)

Na střední škole **Putnam City West v Oklahomě se ročně obmění 40 % studentů a** více než 70 % studentů pochází z rodin s nízkým příjmem. Proto zde začali využívat program *Compadres in Education* pro zapojování hispánských rodin.

Jak program funguje

V roce 2007 škola uskutečnila tři setkání s hispánskými rodinami a členy komunity. Rodiče, kteří se zúčastnili prvního setkání, se domnívají, že se ve škole necítí vítáni a potřebují informace ve španělštině o tom, jak střední

škola funguje. Požádali školu, aby najala více zaměstnanců, kteří mluví 2 jazyky, a mohli by tak s nimi sdílet informace. Na následných setkáních rodiče požádali o další informace o přípravě a přijímacích zkouškách na vysokou školu a o programu pro studenty anglického jazyka (ELL).

V důsledku této zpětné vazby začala škola pořádat pro hispánské rodiny večerní akce nazývané Noche de Padres Hispános neboli Hispánské rodinné noci, z nichž každá se zaměřuje na konkrétní téma. V každém čtvrtletí se jeden večer škola otevře studentům a jejich rodinám. Mnoho setkání se zaměřuje na zvyšování počtu úspěšných absolventů a vysokoškolské studium:

- Prezentace ukazují ekonomickou hodnotu vysokoškolského vzdělání. Studenti, kteří mají bakalářský titul, vydělávají více než ti, kteří mají pouze středoškolské vzdělání.
- Místní vysoké školy představují své programy a povzbuzují studenty k tomu, aby se přihlásili ke studiu.
- Učitelé pomáhají studentům a jejich rodinám vyplnit formuláře finanční pomoci a žádosti o stipendijní program pro studenty z rodin s nízkými příjmy.

Jiné Hispánské rodinné noci se zabývaly tématy, jako jsou práva přistěhovalců, tipy na úspěch při studiu na střední a vysoké škole aj.

Škola učinila několik opatření v reakci na obavy, které vyplynuly z komunitních setkání:

- Zvýšila počet zaměstnanců, kteří hovoří dvěma jazyky. V současné době je 25 % zaměstnanců dvojjazyčných.
- Nabízení profesionálního rozvoje pro učitele ELL studentů k obohacení výuky a zlepšení znalostí a dovedností ELL studentů.
- Kurzy a semináře ve španělštině a angličtině.
- Rozšíření příležitostí pro studenty k zapojení do aktivit komunitních služeb v souladu s učebními osnovami, zejména pro studenty ohroženými školním neúspěchem.
- Přidání speciálních tříd podle potřeby v devátém a desátém stupni základních předmětů pro ELL studenty: dvojjazyčný asistent tlumočí učitele a poskytuje studentům zvláštní podporu. Během rodičovské noci navštěvují rodiče tyto třídy a setkávají se s učitelem a dvojjazyčným asistentem.

Výsledky programu

- Úspěšnost v testech hispánských studentů se v několika předmětech dramaticky zvýšila: ze 63 na 72 procent v algebře I, z 82 na 95 procent v Algebře II; z 53 na 71 procent v biologii I; z 84 na 96 procent v anglickém jazyce.
- Počet úspěšných absolventů mezi hispánskými studenty se zvýšil téměř o 70 procent.
- The Academic Performance Index hispánských studentů vzrostl téměř o 30 procent z 893 na 1 151 bodů (na 1 500bodové stupnici).
- Návštěvnost Hispánských rodinných nocí se zvýšila z 50 na více než 250 účastníků.

Příklady, jak postupovat

Poskytování profesionálního rozvoje, který se zaměřuje na komunikaci pedagogů s ELL studenty:

Učitelé se učí efektivní techniky, zahrnující vizuální informační prezentace a využití praktických činností. Učí se také způsoby, jak vytvořit prostředí, ve kterém je pro studenty a rodiče učící se angličtinu příjemné mluvit společně anglicky, i když dělají chyby.

Pravidelně naslouchat rodičům a rodinám: Na Hispánských rodinných nocích se rodiny a zaměstnanci školy zapojují do diskuze o tématech, která navrhují samy rodiny a členové komunity. Tyto pravidelné diskuze pomáhají učitelům efektivněji pracovat s rodinnými příslušníky a také pomáhají rodinám cítit se lépe ve školním prostředí.

Program č. 12

SUCCESSFUL TRANSITIONS

Úspěšné přechody

Program *Successful Transitions* byl založený v roce 2000 a je navržen tak, aby usnadnil přechod z 1. stupně základní školy na 2. stupeň tím, že pomáhá žákům a jejich rodinám zvyknout si na novou, větší školu a její kulturu. V rámci celoročního programu probíhají setkání, návštěvy, výlety, korespondence mezi žáky, žáci a rodiče se seznámí s prostředím kampusu školy (se školním denním programem a rozvrhy; s učiteli a dalšími zaměstnanci školy a staršími žáky).

Successful Transitions byly navrženy rodiči, zaměstnanci, žáky a komunitními partnery, kteří působí ve školním akčním týmu pro partnerství (Action Team for Partnerships ATP). V uplynulých letech škola zaznamenala zlepšování výsledků testů a stále snižování počtu žáků, kteří studium nedokončí, a také snižování míry šikany ve škole.

Jak program funguje

Každý rok navštíví asi 300 žáků čtvrtých ročníků ze čtyř různých základních škol školu Upper Merion Area Middle School. Každý čtvrták dostane kamaráda na dopisování z páté třídy. Během školního roku se vzájemně zasílají ručně psané dopisy a obrázky.

V únoru se čtvrté třídy zúčastňují divadelního představení na Middle School, setkají se s herci, mohou klást otázky a dozvídají se o způsobech, jak se zapojit do školních aktivit. Všichni žáci na Middle School se mohou zapojit do příprav a dramaturgie, návštěvní program podporuje účast žáků a rodičů v řadě aktivit školy.

Na jaře jsou čtvrtáci z každé základní školy navštíveni jedním z tří ředitelů z Upper Merion Area Middle School's. Ředitelé odpovídají na otázky a mluví o rozvrhu jejich školy, o očekáváních, bezpečnosti, klubech a dalších aspektech života na Middle School.

V květnu tráví každá čtvrtá třída základní školy den na Middle School. Učitelé uspořádají výlet, žáci se setkají s kamarády, mají oběd v kavárně a naučí se používat skříňku. Navštěvují také 15 minutové ochutnávky hodin

umění, tělesné výchovy, spotřebitelské vědy (vaření a šití) a techniky (strojírenství, robotika, počítačové a průmyslové umění). Později v měsíci jsou rodiče a děti pozváni na večer v Upper Merion, prohlédnou si školu a setkají se s řediteli školy, kteří jsou k dispozici k zodpovězení otázek.

V srpnu, krátce před začátkem školního roku, jsou budoucí pátáci a jejich rodiče opět pozváni Middle School, kde se setkají s učiteli. Žáci obdrží své rozvrhy a seznámí se s budovami a hledají své učebny. Rodiče mohou koupit školní uniformy a školní potřeby ve školním obchodě.

Po každé události vyplní rodiče, studenti a učitelé hodnotící formuláře. Akční tým pro spolupráci partnerů školy se pravidelně schází, aby zhodnotil program Successful Transitions, který je každoročně upravován. Členy akčního týmu jsou rodiče, pedagogové a další zaměstnanci školy, poradci a partneři komunity.

Příklady, jak postupovat

Budování podporující školní komunity: Smysluplný a náročný studijní program školy má za cíl respektovat všechny studenty, rozvíjet jejich charakter a pomáhat každému studentovi uspět.

Škola vítá celou rodinu: Rodiny budoucích pátáků navštěvují školu na jaře ve čtvrtém ročníku a opět v srpnu těsně před začátkem nového školního roku. Upper Merion považuje rodiny za partnera nejen kvůli akademickým účelům, ale je to také projev snahy školy o budování charakteru.

Souhlas se základními hodnotami: Hlavní hodnoty – péče, respekt, zodpovědnost, důvěra a rodina – v učebních osnovách a aktivitách školy.

Formování komunitních partnerství: Škola má partnerství s více než 30 komunitními organizacemi. Místní Rotary klub daroval například 2 000 dolarů na knihy pro školní knihovnu na témata jako „hrdinové a respekt“ a „rodiny, rozmanitost a dobré občanství“. Všichni zaměstnanci a studenti vykonávají činnost v oblasti poskytování služeb ve vzdělávání nebo poskytování komunitních služeb. Rodiče a členové komunity se také účastní dobrovolnické činnosti.

Program úspěšných přechodů je velmi oblíben u rodičů i žáků. Akční tým pro partnerství bude i nadále hodnotit každý aspekt programu a provádět jeho úpravy na základě zpětné vazby od rodičů, žáků a učitelů. Programové náklady jsou minimální a jsou kryty běžným školním rozpočtem.

Program č. 13

Vybudování silné rodičovské organizace v každé škole

V Readingu v Pensylvánii komunity spolupracují, aby vytvořily **Parent-Teacher Association (PTA)** v každé škole v okrese, a pomohly tak se zapojováním rodičů do vzdělávání jejich dětí.

Rodičovských organizací bylo kdysi v Readingu dostatek, ale když se mnoho bohatých rodin přestěhovalo na předměstí, rodičovská angažovanost klesla. Mnoho rodičů v Readingu se cítilo nezúčastněně a nezvaně,

odříznuto od škol svých dětí a pedagogů kulturními nebo jazykovými bariérami. Zavedení PTA v každé škole v Readingu by mohlo pomoci odstranit tyto překážky podporou komunikace a spolupráce mezi rodiči a pedagogy.

Zapojení rodičů do PTA může pomoci zlepšit výsledky studentů, pomoci rozbít jazykové bariéry a podporovat smysl pro komunitu mezi rodiči a pedagogy.

Zavedení rodičovské organizace ve škole otevírá dveře dalšímu zapojení rodičů. Zakládání rodičovských organizací se také ukázalo jako účinné při zvyšování vstřícnosti škol k rodinám.